

Lähes Bondi Beachin poika

Markku Mattila

Keväällä 1985 matkakuumeiseen nuoreen mieheen tuli ajatus – tytöltä tietysti – lähteä tutustumaan Australiaan. Kauas oli kuitenkin pitkä ja hyvin kalliskin matka. Ja millä siellä eläisi? Jo kibbutsit ynnä muut kolunnut, kokeneempi kaukomatkailija-ystäväni (itse olin reilannut vain Euroopassa) tiesi keinoon. Australiaan voi päästä vapaaehtoiseksi ”overseas workeriksi” erilaisiin yhteisöihin: työtä vastaan saisi majoituksen ja ruoan. Hän oli tästä kibbutseilla kuullut. Ystävälläni oli jo paikkakin tiedossa. Melbourneen läheisillä kukkuloilla sijaitti Moora Moora co-operative community. Ja matkan saisi halvemmalla Suomi-Australia-seuran kautta. Jotenkin hänen meille keplotteli, vaikka mitään siteitä Australiaan meillä ei ollut.

Matkan rahoitin kylmän viileästi kevään opintolainalla. Lentomatkan tosin avitti kotiväki. Syksyllä suoritin kuutisenkymmentä opintoviikkoa, eli koko vuoden tarpeiksi. Helmikuun alkupuolella olisi lähtö ja takaisin tultaisiin puolta vuotta myöhemmin. Matkaan tuki lähdettiin, vaikka jo siinä vaiheessa tiukasti eri puolilla lentokonetta istuen. Sen jälkeen emme ole tainneet tavata.

Matkaa valmistellessani kuulin kumman jutun vanhemmiltani. Olin lähes australialainen! Jossain vanhempien naimisiinmenon ja oman syntymäni välisenä aikana, ehkä vuonna 1962, oli ollut värväreitä liikkeellä. Isäni, ammattitaitoinen muurari, oli ehkä huonojen suhdanteiden takia päättänyt, että nuori pari lähtee siirtolaisiksi. Enää en muista, joko äidilläni oli tuolloin apuhoitajan tutkinto, vai oliko vielä vasta lastenhoitaja. Joka tapauksessa Australian valtio värväsi tuolloin ammattitaitoista työvoimaa. Käsittääkseni matkat olisi maksettu ja työpai-

kan löytämisessä avustettu. Hyväksyntää varten piti käydä Tampereella Grand Hotel Tammerissa lääkärintarkastuksessa.

Lääkärintarkastus ei mennytkään läpihuutojuttuna. Isäni olisi pitänyt käydä vielä jossain lisätutkimuksissa. ”Pitäköön perkele Australiansa”, tuumi isäni. Ja niin minä sitten synnyin Hämeenlinnassa, Höyhensaaren synnytyslaitoksella. Kuten lapsuuteni asuinpaikan entiset naapurinpojat, Vexi Salmi ja Irwin Goodman, sanoivat biisissä Punaportin Blues: ”Mä synnyin kauan sitten Höyhensaarella, vaikka itse sitä muista en”.

Kevään ja kesän 1986 – tai aussien mittapuun mukaan loppukesän ja talven – vietin siis ”down under”. Moora Moorassa oli mukavaa ja työteliästä. Kolmen kuukauden päästä veri kuitenkin veti liikkumaan. Yrittivät kovasti taivutella minua jäämään, pysyvästi. Aikoinaan itse Unkarista vuonna 1956 vanhempiensa mukana paennut heimoveli lupasi jopa – huumorimielellä tietenkin – tyttärensä vaimoksi, kunhan se tuosta hieman varttuisi. Naimakauppaa olisi pitänyt odotella rapiat toistakymmentä vuotta. Hetken vakavasti pohdin jäämistä – en tosin juuri naimakaupan takia. Vaikka Annina, 5-v., olikin todella mukava muksu!

Myöhemmin, vaeltaessani reitillä Melbourne – Canberra – Sydney – Brisbane – Cairns – Brisbane sain useaan otteeseen kuulla tapaamiltani ja tutustumiltani ihmisiltä: jää tänne. Turistiviisumi menee umpeen, maahan voi jäädä pimeästi, töitä löytyy aina. Ja jos kiinni jää, ”valkoihoinen eurooppalainen saisi aina jäädä”. Tytöt tuppasivat lisäämään, että ”varsinkin, jos on perhe täällä”. Houkutus oli suuri. Lopulta kuitenkin opiskelu Tampereen alma materissa sai minut palaamaan. Ilman kesken olleita opintoja en olisi täällä nyt, en ainakaan Suomen passilla.

Kirjoittaja on Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen aluepäällikkö.

Australiassa tapasin muita suomalaisia vain satunnaisesti: ulkomailla olen aina yrittänyt kartella maanmiehiä. Canberrassa astuin kuitenkin pahaan aavistamatta aivan tavalliseen kauppaan. Kauppiaspariskunta osoittautui Oulusta lähtöisin oleviksi: he olivat tulleet 1960-luvun lopulla ”vähäksi aikaa”. Rouva totesi haaveena olevan paluu Suomeen, mutta epäili, ettei se koskaan toteutudu.

Suomalaisia enemmän tapasin paikallisia. Ausit olivat – ja ovat tietenkään yhä – erinomaista joukkoa. Vanhin kerrostuma on rikollisina vangittujen ja karkotettujen ylpeitä jälkeläisiä. He ovat metsäläisiä (bushwackers) ja hyvin avuliaita. Liftaaja poimitiin kyytiin ja vietiin minne hän halusi. Yösiijaa ja pöydän antimia järjestyi. Toisinaan asiaa selitettiin näin: ”Minunkin sukulaispoikani/-tyttöni kiertää maailmaa, ja kun minä nyt autan sinua, joku auttaa häntä.” Ja kun yösiijaa ei järjestyneet, saattoi aina nukua makuupussissa rannalla, julkisissa puistoissa pensaiden alla tai rakennustyömailla - tai missä milloinkin. Koskaan ei ollut mitään ongelmia. Kukaan ei halunnut vetää pitkälettistä muukalaista turpaan tai ryöstää resupekan rahoja. Sen sijaan hänelle kylä haluttiin tarjota tuopillinen. ”No worries, mate!”

Myös yllättäviä kohtaamisia tai sivuamisia suomalaisuuden kanssa sattui. Yhdellä aussilla oli hiihtoa harrastava veli. Melbournen ja Sydneyn välillä sijaitsevaa vuoristoa sanotaan Australian Alpeiksi, ja siellä voi tosiaan hiihtää ja lasketella. Tämä veli oli käynyt useana vuonna hiihtämässä Finlandia-hiihdon Suomessa (siis välin Lahti–Hämeenlinna!). Toisella aussilla oli sisko, jonka nimen hän ylpeänä kertoi tarkoittavan suomeksi ”a wolf”. Ja sitä hän se Suzy tarkoittaakin. Eräässä tropiikin sokeriruokovyöhykkeen baarissa kyppari totesi minun olevankin suomalainen. ”Miten niin, oletko isekin?” Ei ollut. Mutta oli kuunnellut niin monta vuotta suomalaisten ”keininhakkaajien” pulinoita, että aksentistiani asia oli jo selvä, passia ei sen varmistamiseksi tarvitsisi enää katsoa.

Markku rakennushommissa Australiassa.

Kahdesti minulla siis olisi ollut mahdollisuus emigroitua Australiaan. Ensiksi kun vielä olin pilke vanhempieni silmissä. Ja toiseksi, kun itse siellä kävin. Kummallakin tavalla minusta olisi tullut aito Bondi Beachin poika. Toisille Amerikka on kultamaa, meille toisille ei. Jos tilaisuus siirtolaisuuteen vielä koittaa, minä annan pikkusormen asemesta koko käteni ja suuntaan Suurelle Valliriutalle!